

BESTANDSPLAN

FOROLLHOGNA VILLREINVALD

FOR PERIODEN 2024 – 2028

Foto: På vandring ved Bratthøa, Ingebrigt Storli

dd.mm.aa.

1. Bakgrunn

Forollhogna er et av landets mest produktive villreinområder med høy kalveproduksjon og høye slaktevekter. Næringsrikt jordsmonn og et kontinentalt klima gir gode sommer – og vinterbeiter. Med unntak av ferdsel opp mot Forollhognatoppen er Forollhogna reinen lite forstyrret av menneskelig ferdsel. Helt siden oppstarten i 1956 har området vært aktivt og godt forvaltet av rettighetshavere, og det finnes gode data for slaktevekter, stammestørrelse og avskyting fordelt på aldrer og kjønn langt tilbake i tid. Innsamling av kjever for tannsnitting er gjennomført med stor nøyaktighet, og det er gode kalve -, struktur – og minimumstillinger fra Forollhogna villreinområde.

Bestanden i Forollhogna har høy avkastning og relativt stabil bestandsutvikling. Kontrollen med bestandsforvaltningen har stort sett vært god, og fellingsresultatet ligger generelt svært nær den utskrevne jaktkvota.¹

I 2022 kom den første klassifiseringen av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnormen for villrein. Nytt i denne bestandsplanen har som mål for å øke kvaliteten til Forollhogna som leveområde for villrein med fokus på måleparameterne som er vurdert til middels kvalitet. Forollhogna kom godt ut av klassifiseringen med ingen måleparametre med «dårlig» klassifisering.

2. Virkeområde

Planen gjelder for Forollhogna villreinvald med tellende areal i kommunene Os, Tolga, Tynset, Rennebu, Midtre Gauldal og Holtålen.

3. Klassifisering av Forollhogna villreinområde etter kvalitetsnorm for villrein

Kvalitetsnormen for villrein er et kunnskapssystem som klassifiserer villreinområdene i god (grønn), middels (gul) eller dårlig (rød) kvalitet². Klassifiseringen skal gjennomføres hvert fjerde år og vurderingen tar utgangspunkt i tre delnormer:

¹ Solberg, E. J., Veiberg, V., Strand, O., Hansen, B. B., Rolandsen, C. M., Andersen, R., Heim, M., Solem, M. I., Holmstrøm, F., Granhus, A., Eriksen, R., Bøthun, S. W. 2022. Hjortevilt 1991–2021: Oppsummeringsrapport fra Overvåkingsprogrammet for hjortevilt - NINA Rapport 2141. Norsk institutt for naturforskning

²Rolandsen, C.M., Tveraa, T., Gundersen, V., Røed, K.H., Tømmervik, H., Kvie, K., Våge, J., Skarin, A. & Strand, O. 2022. Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein. Første klassifisering – 2022. NINA Rapport 2126. Norsk institutt for naturforskning.

Delnorm	Måleparameter	Klassifisering Forollhogna
1. Bestandsforhold	Kjønns – og alderskorrigert slaktevekt på kalv	
	Antall kalver pr. 100 simle og ungdyr	
	Andel eldre (≥ 3 år) bukk per voksen (≥ 1 år) simle	
	Genetisk variasjon	
	Helsestatus	
2. Lavbeite	Lavbeite	
3. Leveområder og menneskelig påvirkning	Funksjonelle arealutnyttelse	
	Funksjonelle trekkpassasjer	

I de tilfeller delnormen består av flere måleparametre, vektes disse likt og måleparameterne med den dårligste klassifiseringen avgjør delnormens endelige tilstandsklassifisering. I Forollhogna hadde 3/5 måleparametre under delnorm 1 som «god» og 1/2 under delnorm 3 som «god». Ingen måleparametre ble klassifisert til «dårlig». Totalt sett ble Forollhogna klassifisert som middels.

Klassifiseringen gir tydelige signaler om hvilke faktorer som er de største utfordringene for hvert enkelt villreinområde. Etter kvalitetsmål hjemlet i § 13 i naturmangfoldloven og kvalitetsnorm for villrein er målet, på nasjonalt nivå, at alle villreinområder skal nå middels kvalitet. Bestandsplanen for Forollhogna villreinområde skal jobbe for å beholde klassifisering «middels» og på lengre sikt jobbe mot «god» klassifisering.³

Kvalitetsnormen for villrein ble vedtatt av regjeringen sommeren 2020.

4. Bæreevne

Det er gjennomført flere beregninger av områdets bæreevne, eller hvor stor vinterstamme det er forvaltningsmessig forsvarlig å ha. Beregningene varierer mellom 2040 som det laveste anslaget til 5800 dyr. Det er imidlertid maksimalt 60% av tilgjengelig vinterbeite som er benyttet jevnlig de siste årene, slik at en bør ligge godt under selv det laveste anslaget.

5. Hovedmål

Vinterstammen i Forollhogna har i perioden 1993 – 2023 i all hovedsak ligget mellom 1500-1900 dyr. Unntaksvis mellom 2002-2004 og 2017 med mellom 1200-1400 dyr. I nevnte periode har bestanden vært nede i 1078 i 2018, og opp i 1965 dyr i 2006. Bestandsplanen fra de foregående bestandsplanene har vært å stabilisere bestanden på ca. 2000 vinterdyr.

I denne planen vil vi arbeidet mot å stabilisere bestanden på ca. 1800 vinterdyr. Bakgrunnen for dette ligger i ny beregningsmodell som beregner etter en høyere andel naturlig dødelighet som er med å påvirke svingninger i bestanden samt at vi ser at det tidvis, under vinterbeite, er

³ [Kvalitetsnorm for villrein FOR-2020-06-23-1298, Klima og miljødepartementet, Lovdata](#)

utfordrende forhold for næringstilgang til villreinen og at det er ønskelig med en vinterstamme med god kondisjon fremfor flere dyr.

Siden simlene trolig i størst grad påvirker produksjon og kalvestørrelse ønskes det å fortsatt fokusere på antall og aldersfordeling av simlene. Å målsette antall simler vil kunne gi en sikrere indikasjon på årlig tilvekst.

Målsettingen vil etter dette være:

Å forvalte villreinen i Forollhogna slik at det gir et best mulig grunnlag for sunne, friske dyr i god kondisjon med høye slaktevekter og store bukker med store gevir. Vinterstammen skal stabiliseres, men også tilpasses beiteressursene. Jakta skal utøves på en siktermåte, og uttaket skal styres slik at stammen får en mest mulig naturlig sammensetning. Forvaltningen skal videre bidra til positiv utvikling mot et godt leveområde for villrein og villreinutvalget skal jobbe med å forbedre faktorer som ikke samsvarer med dette.

1. Det er en målsetning å bygge opp og stabilisere en stamme på 1800 vinterdyr
2. Det er og en målsetning å opprettholde, og øke andelen store bukker med høye vekter og store gevir.
3. Det skal arbeides for å nå målsetning om «God» klassifisering innenfor delnorm 1

Kvotefordelingen de siste 3 årene har ført til en gradvis, jevn økning av slaktevekt på kalv. Så langt fungerer altså denne kvotefordelingen som ønsket. For å kunne nå målet med klassifisering «God» på delnorm 1 i kvalitetsnormen videreføres kvotefordelingen for å ha sikrere data på om denne fordelingen fungerer etter formål på lang sikt.

Kvotefordeling			
60 % KALV	15% SIMLE	15% LITEN BUKK	10% STOR BUKK

Med liten bukk menes bukk til og med 3 takker på hver gevirstang endetakker medregnet, eller bukker med 1-2 takker på en side og ett ubegrenset antall takker på motsatt side.

Kvotene og fordeling av kvotene på kjønn og alder er et redskap for å oppnå ønsket bestandsstørrelse og struktur, og vil måtte reguleres i takt med tall fra kalve -, struktur – og minimumstellingene.

Produksjonsberegninger:

År	Andel simle*	Andel kalv*	Andel ungdyr SU**	Andel simle i SU	Antall simler	Ant. SU***	Kalver***	Andel simle m kalv
2013	39,6	22,7	17,0	0,70	720	1030	651	0,90
2014	47,6	19,6	14,7	0,76	648	926	591	0,91
2015	52,6	20,9	15,7	0,77	630	824	487	0,77
2016	52,6	15,9	11,9	0,82	661	858	434	0,66
2017	43,5	21	15,8	0,73	620	761	415	0,67
2018	42,7	25	18,8	0,69	509	693	432	0,85
2019	46	20	15,0	0,75	527	758	457	0,87
2020	50,9	20,1	15,1	0,77	692	917	461	0,67
2021	56,6	12,5	9,4	0,86	748	970	544	0,73
2022	52,9	20,8	15,6	0,77	727	847	533	0,73
2023	51,6	18,9	14,2	0,78	768	995	504	0,66

Gj. Snitt 4 siste år

53

0,696

* basert på strukturtelling høsten før.

** andel ungdyr i fostringsflokkene anslås til 75% av kalvene født høsten før ved at halvparten av bukkekalkene fortsatt er i fostringsflokkene ved kalvetellinga.

*** Tall fra kalvetellinga det enkelte år.

Nedgangen i kalveproduksjon per simle er den viktigste årsaken til at en ikke nådde bestandsmålene i forrige bestandsplan.

Gjennomsnittlig kalveproduksjon per simle de 4 siste år brukes for å beregne kalveproduksjon i bestandsplanperioden.

Avskyttingsplan og årlig kvote

Årstall	Andel Hanndyr i avskytinga	Hodyr	Fellingsprosent
2020	50,3	49,7	84
2021	51,5	48,5	86,3
2022	55,6	44,4	83,8
2023	55,9	44,1	72,9
Gjennomsnitt siste 4 år	53,3	46,7	81,8

Gjennomsnittlig fellingsprosent de siste 4 år brukes for å beregne forventet felling i bestandsplanperioden.

ÅR	Kvote	Forventa Felling
2024	500	409
2025	500	409
2026	550	450
2027	550	450
2028	600	491

Disse kvotene og forventet felling er beregnet en estimert stammeutvikling, se tabell under.

Årlig kvote må vurderes ut fra en kombinasjon av avskyting, strukturtellinger, kalvetellinger og minimumstillinger. Både kalveproduksjonen og fellingsprosenten har variert mye de siste 10 åra, og en økning til f.eks 80 kalver per 100 simler vil øke produksjonen med 70-80 kalver. Eller en reduksjon i fellingsprosenten til 70 vil redusere uttaket med 60-70 dyr. Dette vil føre til at en når bestandsmålene tidligere, men hvis kalveproduksjonen reduseres betydelig under gjennomsnittet eller fellingsprosenten blir høyere, vil det være nødvendig å justere ned kvotene.

Stammeutvikling

År	Beregna født*	Antall simlekalv	Skutt simlek.	Skutt. Simle	Nat. Dødelighet	Antall simler i vårflokk	Vinterstamme
2023	504	232	106	71	31	744	1406
2024	537	247,1	123	61	33	772	1457
2025	558	256,7	123	61	35	802	1513
2026	584	268,7	135	67	36	840	1584
2027	605	278,4	135	67	38	870	1641
2028	638	293,7	147	74	39	908	1713
2029						942	1777

Forventet stammeutvikling baserer seg på siste minimumstilling i 2023, der det ble telt 1406 dyr. Fordelingen blant disse er beregnet ved hjelp av strukturtallene fra høsten 2022. Deretter er gjennomsnittlig kalveproduksjon og fellingsprosent lagt til grunn. Naturlig dødelighet er økt fra 2,5% i forrige bestandsplan til 4% av vinterflokk.

Mål for struktur ved forrige plan:

Simle 1,5 år og eldre: 43-50% (de siste årene ligget på mellom 50-55%, mål ikke nådd)

Bukk 3,5 år og eldre: 20-25% (de siste årene ligger på mellom 15-20%, mål ikke nådd)

Nye strukturmål tilpasset avskytningsmodell

Kalv: 12-20%

Simle: 50-58%

Bukk 1,5: 5-8%

Bukk 2,5: 3-8%

Bukk 3,5+: 16-25%

6. Overvåking og forvaltning

Det skal føres stammeregnskap over både simler og bukker som grunnlag for det enkelte års jaktkvoter. For å få til dette trengs det gode tellinger og nøyaktig jaktstatistikk. Det skal arbeides med å videreutvikle stammeregnskap og beregningsmodeller i årene fremover og nytt av årets beregningsmodell er at det beregnes en høyere naturlig dødelighets prosent enn tidligere: 4% i dagens modell mot 2,5% tidligere. Den nye modellen baserer seg på kalve -, struktur og minimumstelling.

Overvåkingsprogram for hjortevilt

Forollhogna villreinområde har siden 1991 vært med i det nasjonale overvåkingsprogrammet for hjortevilt, utført av Norsk Institutt for naturforskning (NINA). Overvåkingsprogrammet gjennomfører årlige kalvetellinger på sommeren og strukturtellinger om høsten etter jakta. I overvåkingsprogrammet blir det også årlig samlet inn kjever og opplysninger om slaktevekter for undersøkelser av kondisjon. Dette gir viktig informasjon til villreinutvalget i forvaltningen av bestanden og utvikling av modeller.

Minimumstillinger

Minimumstillinger skal gjennomføres på vårvinteren med hjelp av helikopter, småfly eller drone. Det viktigste med minimumstillingene er å finne så stor andel av simle/ungdyrbestanden som mulig. Det er derfor nødvendig med bilder av så god kvalitet at de enkelte dyrekategoriene skilles fra hverandre. Rettighetshaverne i regi av villreinutvalget gjennomfører nødvendig undersøkelser på bakken før og under telling, mens vi ønsker et samarbeid med NINA om å gjennomføre selve tellingen etter dokumentasjon.

Kalvtellinger

Kalvtellinger gjennomføres i juni/juli hvert år. NINA har utført dette som ett ledd i Hjorteviltovervåkingsprogrammet. Rettighetshaverne ved villreinutvalget bidrar eventuelt med bakkeobservasjoner.

Strukturtellinger

Strukturtellinger gjennomføres 20.-25. september hvert år av NINA med bistand fra oppsyn/rettighetshavere.

Rapportering av felt villrein

Alle jegere skal rapportere elektronisk i Hjorteviltregistret. Ved kjøp av jaktkort på villrein er det obligatorisk med rapportering, samt veiing og innlevering av kjeve ved felt villrein.

7. Jakt, sikkerhet og fellingsprosent

Jakttida i Forollhogna villreinområde er satt til 20.8 til og med 20.9. Det er nattjaktforbud fra kl. 20:00 til lysets frembrudd. Dersom det oppstår uforutsette forandringer i stammeutviklingen som krever tiltak eller at jakttidsrammer forandres, kan årsmøtet, innenfor tidsrammen, vedta andre jakttider for Forollhogna villreinområde. Villreinutvalget i Forollhogna kan i særlige tilfeller endre jakttiden. Høy fellingsprosent er ikke noe mål i seg selv, men avskytinga bør være forutsigbar, og det bør skytes prosentvis samme alder – og kjønnsfordeling som ved kvotetildelinga.

I år med høy kvote har stor jegerkonsentrasjon på små områder vært en utfordring. Dette har resultert i uoversiktlige og uheldige situasjoner som bør unngås. En stor andel av reinen i Forollhogna felles i Budal, Soknedal, Kvikne og Vingelsgrunn, mens områdene øst for aksen Synnerdalen – Vanngrøftdalen er avhengige av overgangsavtaler for å felle tildelte dyr.

For å motvirke farlige situasjoner og sikre en stabil fellingsprosent er det etablert overgangsordninger mellom rettighetshavere. Disse bør organiseres slik at man får en jevnere spredning av jakttrykket og at det oppleves som mer forutsigbart for jegere. Arbeidet med overgangsavtaler fortsetter i denne planperioden.

Tidligere planperiode ønsket å etablere en felles overgangsordning for hele villreinområde. Dette har ikke latt seg gjøre før neste planperiode, og sees som utfordrende å få gjennomført og samtidig overholde en jevnere spredning av jakttrykket. Arbeidet med å utvikle dette videreføres i denne planperioden.

Endringer av overgangsavtaler skal meldes inn til villreinutvalget samtidig med frist for saker til årsmøtet, 1. mars. Og alle overgangsavtaler skal være oversendt til utvalget.

Rettighetshavere oppfordres til å innføre krav om bruk av signalfarger under jakta, og et jaktforbud nærmere enn 200m fra bilvei bør vurderes.

8. Oppsyn

Oppsynet skal være engasjert av den enkelte rettighetshaver, men vil i villreinjakta være underlagt oppsynslederen i regi av villreinutvalget.

Oppsynets viktigste oppgave er å veilede jegerne for blant annet å nå målene i bestandsplanen. Oppsynet skal opptre hyggelig og profesjonelt, og det skal gjennomføres årlige samlinger for sikre lik praksis i hele området. Oppsynet skal bistå med forvaltning og forskning med

innsamling av data. Det skal arbeides målrettet for å opprettholde den lave skadeskyttingsprosenten. Ved spørsmål om kontraktmessige forhold skal oppsynet henvise til rettighetshaver. Alle skudd løst mot villrein skal varsles oppsynet som skal sikre at ettersøk gjennomføres ihht. Bestemmelsene i «*Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst*».

9. Jaktutøvelsen

Det er et mål å sikre tilgang på jakt for rettighetshavere og andre lokale og øvrige jegere. Samtidig er det et mål å kunne utvikle jakt som næring, som kan ha store lokale ringvirkninger. Storbukk i Forollhogna er verdenskjent, og har derfor stort potensiale. En ytterligere økning av jakt som næring krever profesjonalisering av guider, oppsyn og tilbydere av overnatting/mat og transport. Dokumenter tilknyttet jakta bør også oversettes til engelsk for å unngå misforståelser og at viktig informasjon angående jaktutøvelsen oversees. Arbeidet med utvikling av dette videreføres i denne planperioden.

10. Dyrehelse og smitte

Forollhogna villreinutvalg vil følge med på utviklingen av helsetilstanden i bestanden og følge opp mulige sykdomsutbrudd. Utvalget vil bistå med prøvetaking i den grad det er nødvendig. Utvalget i samarbeid med oppsyn bør å følge med på utviklingen med besøkende og eventuelt press av flokker i barmarksesongen som det har vært noen situasjoner av. Press på flokker som hindrer forflytning kan føre til økte tilfeller av fotrâte.

11. Arealforvaltning og ferdsel

Områder i randsonene er særlig utsatt for utbygginger av enhver art. Utvalget og den enkelte rettighetshaver skal være en aktiv part ved alle typer inngrep i randsonene. Det skal gis høringsuttalelser i konkrete plansaker som berører Forollhogna villreinområde. Særlig aktuelt er inngjerding av areal, veibygging, hyttebygging og større inngrep som vindmøller og vassdragsreguleringer. Utvalget skal sørge for at dette blir fulgt opp slik at en unngår slike inngrep, og dersom de skjer, gi den aktuelle grunneier reduksjon i tellende areal.

Bruk av motorisert kjøretøy bør unngås etter 15. april innen villreinens leveområde.

Trekpassasjer for villreinen i Forollhogna er per 2022 klassifisert som «middels» i kvalitetsnormen. Dette fordi 41,7% av arealet av influensområdet for funksjonelle trekpassasjer for sommer – og høstbeiter hadde middels redusert bruk. Utvalget, i samarbeid med oppsyn og NINA, må undersøke hvilke muligheter som finnes for å øke bruken av disse trekpassasjene i årene fremover.

12. Villreinens områdebruk

De siste tiårene er det nesten utelukkende områdene vest for aksene Synnerdalen – Vangrøftdalen som har vært benyttet av villreinen i Forollhogna. Dermed ligger nær 40% av potensielle beiteområder ubenyttet. I planperioden bør det vurderes tiltak for å øke reinens bruk av dette området. Aktuelle tiltak kan være fredningssoner og forsøk på å styre ferdsel.

13. Innvandring av tamrein i villreinområde

Det kommer fortsatt årlig inn tamrein i villreinområdet fra øst. Dette til tross for sperregjerde langs jernbanelinja over Rugldalen. Dette problemet må løses av statlige myndigheter i samråd med villreinutvalget, villreinnemda rettighetshavere og reindriftsnæringa. Beredskapsplan med varslingsrutiner er etablert og dialogen mellom villreinutvalget, statlige myndigheter og reindriftsnæringa fungerer, men har et forbedringspotensial. Varslingssystemet er avhengig av tips når det observeres tamrein innenfor villreinområde fra publikum, rettighetshavere og oppsyn. Utvalget opplever å få tilbakemelding raskt når tamrein observeres og sekretariatet videreformidler varslingen med antall og lokasjon til Statsforvalteren i Trøndelag og reindriftsnæringa for uthenting.

14. Drift og informasjon

Sekretariat, oppsynsledelse og oppdatering av hjemmeside og andre sosiale medier skal innehas av samme organ. Det skal satses på ei aktiv og informativ hjemmeside og sikres god informasjonsflyt internt mellom rettighetshaverne og eksterne mot aktuelle partsinteresser.

Fra 2023 er villreintelefonen under jakta erstattet med Facebook som informasjonskilde til jegere. Dette videreføres etter gode tilbakemeldinger fra jegere og oppsyn.

Villreinutvalget disponerer årlig kvote på inntil 15 dyr til finansiering av utvalgets drift, og for å sikre rekruttering/ungdomstiltak. Det skal fortsatt satses aktivt på rekruttering.